

Андрій Литвин
кандидат педагогічних наук,
викладач кафедри теорії та методики професійної підготовки
ДВНЗ «Переяслав-Хмельницький державний педагогічний
університет імені Григорія Сковороди»,
(Україна, м. Переяслав-Хмельницький) Andrey10716@i.ua

МЕТОДОЛОГІЧНІ ПІДХОДИ ДО ФОРМУВАННЯ ТЕХНОЛОГІЧНОЇ КУЛЬТУРИ МАЙБУТНІХ УЧИТЕЛІВ ТЕХНОЛОГІЙ У ПРОФЕСІЙНІЙ ПІДГОТОВЦІ

Анотація. Професійна підготовка вчителів технологій є складовою частиною системи вищої професійної освіти, яка потребує системного вивчення. Ключовою частиною кожного дослідження є виділення методологічних підходів до його проведення, основних концептуальних ідей. Як було вже доведено, різноманітність розуміння терміну «культура» пояснюється різними підходами до її визначення, таким чином, виокремлення методологічних підходів є необхідною умовою проведення наукових пошуків. Методологічні підходи розкривають базові теоретичні положення, на які спирається здобувач у процесі розкриття теоретичних основ досліджуваної проблеми, отже їх визначення є першорядним у процесі проведення експериментальної роботи.

Ключові слова: методологія, принципи, методи, культурологічний, технологічний, аксіологічний, компетентнісний, системний.

Андрей Литвин
кандидат педагогических наук,
преподаватель кафедры теории и методики профессиональной подготовки
ГВУЗ «Переяслав-Хмельницкий государственный педагогический
университет имени Григория Сковороды»,
(Украина, г. Переяслав-Хмельницкий) Andrey10716@i.ua

МЕТОДОЛОГИЧЕСКИЕ ПОДХОДЫ К ФОРМИРОВАНИЮ ТЕХНОЛОГИЧЕСКОЙ КУЛЬТУРЫ БУДУЩИХ УЧИТЕЛЕЙ ТЕХНОЛОГИЙ В ПРОФЕССИОНАЛЬНОЙ ПОДГОТОВКЕ

Аннотация. Профессиональная подготовка учителей технологий является составной частью системы высшего профессионального образования, которая требует системного изучения. Ключевой частью каждого исследования является выделение методологических подходов к его проведению, основных концептуальных идей. Как было уже доказано, многообразие понимания термина «культура» объясняется различными подходами к ее определению, таким образом, выделение методологических подходов является необходимым условием проведения научных поисков. Методологические подходы раскрывают базовые теоретические положения, на которые опирается исследователь в процессе раскрытия теоретических основ исследуемой проблемы, значит их определения является первостепенным в процессе проведения экспериментальной работы.

Ключевые слова: методология, принципы, методы, культурологический, технологический, аксиологический, компетентностный, системный.

Andriy Lytvyn
the candidate of pedagogical Sciences,
lecturer of the Department of theory and methodology of training
Shei "Pereyaslav-Khmelnytsky state pedagogical
University named after Hryhoriy Skovoroda",
(Ukraine, Pereyaslav-Khmelnytsky) Andrey10716@i.ua

METHODOLOGICAL APPROACHES TO THE FORMATION OF TECHNOLOGICAL CULTURE OF FUTURE TEACHERS OF TECHNOLOGY TRAINING

LYTVYN A. F. Methodological approaches to forming technological culture of future teachers of technologies in professional preparation.

The article highlights the professional training of technology teachers as a component of the higher vocational education system. The author describes the application of methodological approaches for systematic study of this issue. A main part of each research is the identification of methodological approaches to its realization and the

main conceptual ideas. The comprehension variety of the term "culture" is explained by different approaches to its definitions. The separation of methodological approaches is a necessary condition for carrying out scientific research. Methodological approaches reveal the basic theoretical positions on which the researcher relies in the process of studying the theoretical foundations of the problem. Therefore, the definition of methodological approaches has prime importance in the process of carrying out experimental work. The historical analysis of the problem, which deals with forming the technological culture of the future teacher, allows us to define two basic methodological approaches to its study: culturological and technological.

In the article the culturological and technological methodological approaches by studying the Issue the forming technological culture of future technology teachers are complemented by axiological, competency-based and system approaches. The axiological approach is chosen from the significance standpoint of the values formation and the development of value orientations in the process for formation the technological culture of future teachers. The competency-based approach is outlined as the main stage in the development the technological culture of future teachers in the process of professional training. The system approach is fundamental for the studying in standpoint the coordination the structure and components of the technological culture.

By determining the methodological approaches in our study, we are focused on the statement by S.Sysoieva and T. Krystopchuk: "The term "methodology " means the learning of the cognition scientific method: the accumulation of cognitive tools, methods, techniques used in a particular science; a branch of knowledge that studies the means, backgrounds and principles of organizing cognitive and transformative activities. At its core, it is the fundamental basis for k cognition and transformation reality ".

The complex combination of the determined methodological approaches to the development of technological culture creates backgrounds for a deep comprehension of the researched phenomenon core. It allows to effectively determinate the scientific and methodological foundations and pedagogical conditions for the formation and development of technological culture in future technology teachers ti.1 a strategic direction of their professional training.

Keywords: methodology, principles, methods, culturological, technological, axiological, competency-based, system approaches.

Постановка проблеми. Методологічні підходи розкривають базові теоретичні положення, на які спирається здобувач у процесі розкриття теоретичних основ досліджуваної проблеми. Особлива увага при цьому надається визначенню понятійно-категоріального апарату дослідження, який повинен характеризуватися чіткістю і обґрунтованістю понять, які вперше вводить дослідник, або їх авторське тлумачення відрізняється від традиційно прийнятого в сучасній психолого-педагогічній науці.

С. Масич підкреслює, що «методологічний підхід існує як проблемно-семантичне поле й оформляється в наукову систему через інтегративну сукупність основних категорій і понять [5, с.89]». Отже, автор доводить існування цілісної системи понять, що визначають методологічні підходи до проведення дослідження.

Крім того, О. Внукова наголошує, що сучасна методологія науки вивчає, окрім методів, засобів та прийомів розбудови різних систем знань, всю природу наукового пізнання, принципи побудови і способи його одержання, а також його генезис, історію та сучасний стан. Науковець

уточнює: «Методологія науки дає характеристику компонентів дослідження: об'єкту і предмету, завдань, сукупності дослідницьких методів і засобів, необхідних для їх застосування, а також формує уявлення про шлях наукового пошуку [2, с. 4]». Отже, методологія науки передбачає визначення понятійного апарату дослідження, а також формує уявлення про послідовність руху дослідника в процесі розв'язання поставлених завдань.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Аналіз історіогенези проблеми формування технологічної культури майбутнього вчителя дозволяє визначити два основні методологічні підходи до її вивчення: *культурологічний і технологічний*. Основні концептуальні положення культурологічного підходу, принципи розбудови освітнього процесу в контексті цього підходу розглядаються в працях В. Аніщенко і О. Падалки, Ю. Бойчука, Г. Гайсиної, І. Зязюна та ін. Технологічний підхід у сфері педагогічної теорії і практики (В. Беспалько, М. Гриньова, Л. Коваль, І. Підласий, Г. Селевко, І. Смолюк, М. Чепіль, Д. Чернилевський, О. Шапран та інші) визначається як орієнтація навчально-виховного процесу на гарантований освітній продукт заданого зразка.

Виділення невирішених раніше частин проблеми. Однак, два ці методологічні підходи не можуть повністю розкрити особливості формування технологічної культури майбутніх учителів технологій у процесі професійної підготовки. Погоджуємося з О. Рубцовою, яка культурно-технологічну концепцію досліджуваного феномену доповнила рядом методологічних підходів, а саме: *системно-структурним, аксіологічним, синергетичним*. У своєму дослідженні О. Рубцова виходить із принципу конструктивного альтернативізму (Дж. Келлі) , згідно якого будь-яка точка зору не має переваг перед іншими. Відтак, різні методологічні підходи до вивчення педагогічного феномену «технологічна культура» можуть успішно співіснувати, не викликаючи протиріч, але взаємодоповнюючи, коректуючи і розширюючи один одного в дослідженні тієї чи іншої сторони цього феномену [8, с. 32].

Метою статті є методологічні підходи до формування технологічної культури майбутніх учителів технологій у професійній підготовці які розкривають базові теоретичні положення.

Постановка завдання: розглянути методологічні підходи до формування технологічної культури майбутніх учителів технологій у професійній підготовці.

Виклад основного матеріалу. У статті дослідженні *культурологічний і технологічний* методологічні підходи до вивчення проблеми формування технологічної культури майбутніх учителів технологій доповнюємо *аксіологічним, компетентнісним і системним підходами*. Аксіологічний підхід обраний з позицій вагомості становлення цінностей і розвитку ціннісних орієнтацій у процесі формування технологічної культури майбутніх учителів. Компетентнісний підхід окреслений як основний етап у розвитку технологічної культури майбутніх учителів у процесі їх професійної підготовки. Системний підхід є основоположним у дослідженні з позицій узгодження структури і складових технологічної культури.

Охарактеризуємо виділені методологічні підходи формування технологічної культури майбутніх учителів технологій.

Культурологічний підхід виявляється в контексті загально філософського розуміння культури, аналізу педагогічних фактів та явищ з урахуванням культурних процесів минулого, сучасного та майбутнього; в ідеї культуровідповідного розвитку й гуманізації людини й суспільства.

Культурологічний підхід у вивченні людини орієнтує на її бачення через призму поняття культури, що дозволяє розглядати людину як вільну, активну індивідуальність, здатну до «самодетермінації в обрії особистості» в результаті спілкування з іншими особистостями, культурами. Цей підхід дозволяє трактувати засвоєння культури як процесу особистісного відкриття, створення світу культури в собі, участі в діалозі культур, при якому відбувається індивідуально-особистісна актуалізація закладених у ній сенсів [6, с. 97].

Культурологічний підхід у дослідженнях проблем педагогічної освіти являє собою, за твердженням В. Аніщенка і О. Падалки, сукупність теоретико-методологічних положень й організаційно-педагогічних заходів, спрямованих на забезпечення умов для оволодіння майбутнім вчителем змістом педагогічної культури і розвитку вчителя як її суб'єкта. З позицій культурологічного підходу педагогічна освіта являє собою соціокультурний інститут, покликаний реалізувати гуманітарну, культуротрансляційну, культуротворчу функції, а також антропогенну практику культури як фактору загально й професійно-культурного розвитку особистості вчителя [1, с. 105]. Отже, згідно з культурологічним підходом педагогічна діяльність має сприяти засвоєнню загальнолюдської і педагогічної культури, усвідомленню і самореалізації майбутнім вчителем власних культурних потреб, інтересів і здатностей.

Культурологічний підхід у сфері освіти є надзвичайно важливим у процесі розробки гуманістичних засад педагогіки, оскільки, як зазначає Ю. Бойчук, «її основоположна ідея людиноцентризму передбачає своїм об'єктом цінність людини як особистості, будується на визнанні її прав на вільний розвиток і виявлення своїх здібностей. Гуманістична парадигма актуалізується новим розумінням сучасної культури, орієнтованої на самоцінність та біопсихосоціальну унікальність людини.

Технологічний підхід передбачає гнучке інструментальне управління навчальним процесом вищого навчального закладу. Д. Луп'як виникнення технологічного підходу в галузі освіти відносить до середини ХХ століття з появою програмованого навчання, характерними ознаками якого було чітке формулювання навчальної мети і послідовне її досягнення [4, с. 379]. Зародившись у надрах програмованого навчання (С. Архангельський, Н. Тализіна, Г. Терещук та ін.), сучасні педагогічні технології швидко знайшли своє місце в підготовці майбутніх фахівців у вищій школі. Шлях до високої технологічної культури майбутніх фахівців відкрився через ефективну технологічну освіту.

Об'єктами технологізації навчання є всі основні компоненти цього процесу: мета, зміст, методи, прийоми, способи і форми взаємодії викладачів і студентів як суб'єктів навчально-виховного процесу. При технологічному підході до навчання ціль розглядається як центральний компонент, який дозволяє точно визначити ступінь її досягнення. Поставлена мета до навчання при технологічному підході дозволяє розробити адекватні їй методи навчання та контролю. Сутність технологічного підходу полягає в попередньому проектуванні, з урахуванням мети, необхідних етапів навчального процесу, результатом якого є засвоєння студентами знань, умінь і навичок. На відміну від методичних розробок занять, орієнтованих на викладача, педагогічні технології орієнтовані на тих, кого навчають, тому алгоритмізація та послідовність дій за технологічним підходом спрощує діяльність студентів під час семінарів і практикумів.

Характерними для технологічного підходу є також забезпечення співробітництва викладача і студентів; конструювання навчальної діяльності, яка розкриває суб'єктивний досвід студентів, поглиблює і розширює педагогічні знання; стимулювання майбутніх учителів до використання сучасних засобів для виконання завдань; оцінювання не лише кінцевого результату, а й процесу їхньої діяльності тощо. Технологічний підхід відкриває нові перспективи в контролі знань студентів шляхом використання комп'ютерного тестового контролю. Цей підхід в освіті дозволяє організовувати навчально-виробничий процес на якісно новому рівні ефективності, оптимальності, наукоємності. Особливо це стосується професійної підготовки майбутніх учителів технологій, де при виготовленні різних виробів повинна обов'язково бути врахована їх технологія. Однією з функцій технологічного підходу, як вважає О. Сухойваненко, є його використання для конструювання моделі формування методичної діяльності у майбутніх вчителів трудового навчання і реалізації проекту в технологічно побудованому навчальному процесі. Для реалізації визначеної функції автор пропонує сполучення технологічного зі задачним підходом [10, с.33-38].

Отже, технологічний підхід дозволяє звести до мінімуму ситуації, коли викладач змушений переходити до педагогічних експромтів у пошуку оптимальних варіантів навчання, а студент не знає, що робити на занятті. Суттєві ознаки, властиві педагогічній технології – це цілепокладання, діагностичність, результативність, можливість відтворення. Отже, в основі технологічного підходу лежить ідея ефективного керування дидактичним процесом, його проектування й можливості відтворення навчального циклу.

Аксіологічний підхід базується на розумінні соціальної природи цінностей, рефлексії сенсу життя з позицій становлення цінностей, формування ціннісних орієнтирів особистості та їх впливу на розвиток духовних, моральних і творчих основ людини. Аксіологічний підхід до процесу вдосконалення професійної підготовки вчителів проаналізований у працях Ю. Бойчука, С. Вітвицької, В. Гриньової, Т. Калюжної, Н. Фунтікової, В. Сластьоніна, Н. Ткачової та ін.

Згідно з аксіологічним підходом, людські діяння можуть бути осмислені лише у співвіднесенні з цінностями, що визначають поведінку людей. До вічних (абсолютних цінностей) відносяться добро, милосердя, віра, правда, чесність; до національних – почуття національної гідності, патріотизм, історична пам'ять, повага до державних символів; до загальнокультурних – прагнення до прекрасного, пунктуальність, порядність, інтелектуальність, самодостатність, ввічливість; до громадських – захист індивідуальних прав і свобод, прагнення до соціальної гармонії і справедливості, право на життя, повага до закону; сімейного життя – любов, вірність, піклування про дітей і батьків, прагнення до збереження цілісності родини; особистого життя – внутрішня свобода, задоволення особистісних потреб, реалізація власних здатностей тощо.

Н. Фунтікова виділяє ознаки, що характеризують цінності людини: доцільність, значущість, корисність, необхідність, нормативність, антиномічність у суспільній свідомості, біполярність їх структури, наявність внутрішніх протиріч [11, с. 159]. Отже, означені характеристики цінностей

доводять їх складність і значущість, біполярність та антиномічність у суспільній свідомості. Специфіка ціннісної свідомості конкретної особистості пов'язана з тим, що людина не тільки обирає для себе певні цінності, але й обов'язково вибудовує власну їх ієрархію, що і визначає особливості системи цінностей кожної особистості, до яких можна віднести: ієрархічність (від вищих, духовних, до нижчих, екзистенціальних), їх нелінійність, багатовимірність і динамічність.

Сутність аксіологічного підходу розкривають аксіологічні принципи, до яких належать: рівноправність філософських поглядів в рамках єдиної гуманістичної системи цінностей при збереженні різноманітності їхніх культурних і етнічних особливостей; рівнозначність традицій і творчості, визнання необхідності вивчення і використання учень минулого і можливості відкриття в сьогоденні і майбутньому; рівність людей, діалог і подвижництво.

В. Стасевич, визначаючи місце і роль аксіології в системі філософського знання, виходить з того судження, що загальна теорія цінностей сприяє адекватному поставленню і розв'язанню проблеми буття як результату ціннісно-орієнтованої соціально-історичної практики людини, результатом якої стає культура як світ наявних цінностей. Тому як особлива світоглядна вимога соціально-філософського пізнання культури автором обґрунтовується ідея про адекватність аксіології як методологічного принципу пізнання і розуміння культури [9, с.20]. Отже, перед дослідниками культури повинні обов'язково поставати завдання виявлення та інтерпретації тих цінностей, які є важелем поведінки як окремих індивідів, так і груп людей у виборі предметів, ідей, способів організації буття як цінностей. Аксіологічний підхід виконує роль сполучної ланки між пізнавальним і практичним відношенням до світу (теорією і практикою), визначає спрямованість особистості на осмислення, визнання, актуалізацію і створення матеріальних і духовних цінностей. Реалізація аксіологічного підходу в професійній підготовці майбутніх учителів дає змогу розкрити

можливості освіти як засобу забезпечення спадкоємності культурних традицій людства, що стають основою для творчої активності студентів.

Компетентнісний підхід (В. Адольф, О. Гура, О. Дубасенюк, Д. Єрмаков, Э. Зеєр, О. Овчарук, Ю. Татур, Ю. Шапран та інші), який передбачає розвиток не тільки знань, умінь, навичок, але й отримання досвіду вирішення професійних і життєвих проблем, формування компетентностей майбутніх фахівців. Так, Ю. Шапран робить висновок, що «проблема компетентнісного підходу в системі вищої освіти є дуже актуальною та відіграє провідну роль у процесі професійної підготовки кваліфікованого фахівця. У сучасному суспільстві рівень освіченості людини вже не визначається енциклопедичністю знань і обізнаністю в конкретній сфері діяльності. Сьогодення вимагає від фахівця вміння ефективного вирішення різноманітних професійних завдань, постійного оновлення знань (безперервно навчатися протягом усього життя), вміння аналізувати і працювати в команді. Головною ідеєю компетентнісного підходу є компетентнісно-орієнтована освіта, яка спрямована на комплексне засвоєння різних знань та способів практичної діяльності (через опанування відповідними компетенціями), завдяки яким людина успішно реалізує себе в різних галузях своєї професійної діяльності, набуває соціальної самостійності, стає мобільною та кваліфікованою [12 с. 21-22]».

Отже, в умовах професійної підготовки майбутніх фахівців компетентнісний підхід дозволяє перейти від орієнтації на відтворення знань до їхнього практичного застосування; підвищити гнучкість форм і методів навчання; розширити можливості працевлаштування випускників вищих навчальних закладів шляхом збільшення їх компетентностей; забезпечити пріоритет міждисциплінарно-інтегрованих вимог до результату освітнього процесу.

Ряд дослідників (А. Вербицький, Л. Коган, В. Серіков, М. Нікандров, А. Хуторської та інші) вказують на можливостях використання компетентнісного підходу в якості механізму оновлення й реформування

освітніх систем (на науково-методичному і практичному рівнях). За умови використання компетентнісного підходу в процесі професійної підготовки на місце інформованості суб'єкта навчального процесу ставиться вміння самостійного отримання знань та їх вдосконалення в практичній діяльності; оволодіння сучасною технікою і технологією; дотримання етичних норм поведінки; виконання соціальних і професійних ролей на підставі здобуття відповідних компетентностей; прояви творчої активності в процесі життєдіяльності.

Системний підхід (англ. Systems thinking – системне мислення) передбачає розгляд об'єкта, явища, процесу як цілісної динамічної складної системи. Загальновідомо, що ідею «загальної теорії систем» започаткував австрійський учений Людвиг фон Берталанфі (1937 р.). Стосовно педагогічних досліджень термін «системний підхід» почав активно застосовуватися західними вченими в ХХ ст. у 60-ті роки. Так, Ю. Шабанова зазначає, що поняття «система» зазнало тривалої еволюції і тільки з середини ХХ ст. стало одним з ключових філософсько-методологічних і спеціально-наукових понять. «У сучасному науковому і технічному знанні розробка проблематики, пов'язаної із дослідженням і конструюванням систем різного роду, проводиться у межах системного підходу, загальної теорії систем, різних спеціальних теорій систем, системному аналізі, кібернетики, системотехніки, синергетики, теорії катастроф, термодинаміки нерівноважних систем тощо.

Сутність системного підходу знайшла висвітлення у сучасній філософській, соціологічній та психолого-педагогічній літературі в працях таких науковців як І. Блауберг і Е. Юдін, В. Беспалько, О. Кутовська, В. Садовский, Ю. Шабанова та ін. У них система розглядається як множина елементів, що пов'язані між собою певними відносинами, як певна цілісність, яка утворена завдяки зв'язкам між компонентами. Системний підхід, як відмічає О. Кутовська, не існує у вигляді чіткої методики з визначеною логічною концепцією. Це – система, на думку автора, утворена із сукупності

логічних прийомів, методичних правил і принципів теоретичного дослідження, що виконує таким чином евристичну функцію в загальній системі наукового пізнання [3, с. 7]. Отже, системний підхід – це така методологія, що надає змогу здійснити поділ складних явищ дійсності на частини або елементи, або навпаки, організувати окремі частини системи (елементи, компоненти) в єдине ціле. Системний підхід є формою накладення теорії пізнання і діалектики на дослідження процесів, що відбуваються в природі, суспільстві, мисленні.

Системний підхід зумовлює моделювання, яке має в своїй основі операцію абстрагування, завдяки якій на базі спільності структури і функції створюється образ досліджуваного об'єкта (модель) у вигляді графічних таблиць і схем, математичних формул тощо. Моделювання відноситься до методів наукового дослідження, що широко використовуються в педагогіці в процесі вивчення різних феноменів. Так, досить докладно розроблені типології та схеми моделювання як навчальної діяльності, так і структурно-сміслових аспектів освітніх систем (В. Афанасьєв, В. Беспалько, В. Краєвський, І. Лернер, Г. Селевко, Л. Фрідман та інші). Цей метод надає можливість аналізувати і оцінювати різні об'єкти, елементи і етапи навчання і виховання з метою отримання нових знань про ці об'єкти та складові педагогічного процесу.

Серед принципів системного підходу А. Новіков і Д. Новіков називають: *цілісність* (дає змогу розглядати одночасно систему як єдине ціле і водночас як підсистему для вищих рівнів); *ієрархічність будови* (наявність безлічі елементів, розташованих на основі підпорядкування елементів нижчого рівня елементам вищого рівня); *структуризація* (дає можливість аналізувати елементи системи і їхній взаємозв'язок у межах конкретної організаційної структури); *множинність* (використання кібернетичних, економічних та математичних моделей для опису окремих елементів і системи загалом); *системність* (властивість об'єкта володіти всіма ознаками системи) [7, с. 160].

Висновки. Таким чином, предмети (об'єкти) дослідження і принципи системного підходу мають ширші масштаби, зміст і значення порівняно з традиційним рівнем наукового пізнання та практики (наприклад, біосфера, біогеоценоз, людина-машина тощо). Застосування системного підходу в педагогіці дозволяє використовувати принципи цього підходу в педагогічній системі з усіма її характеристиками: цілісність, зв'язок, структура і організація, рівні системи і їх ієрархія, самоорганізація системи, її функціонування і розвиток.

Отже, комплексне поєднання виділених методологічних підходів до розвитку технологічної культури (*культурологічний, технологічний, аксіологічний, компетентнісний, системний*) створює передумови для глибинного розуміння і осягнення суті досліджуваного феномену та ефективного обґрунтування науково-методичних засад і педагогічних умов його формування у майбутніх учителів технологій як стратегічного напрямку їхньої професійної підготовки.

Перспективи подальших розвідок будуть спрямовуватися на комплексне поєднання методологічних підходів у формуванні технологічної культури у майбутніх учителів технологій.

Список використаних джерел та літератури

1. Аніщенко В., Падалка О. Культурологічний підхід у професійній підготовці вчителя // Освіта дорослих: теорія, досвід, перспективи. С. 103 – 107.
2. Внукова О. М. Методологічні засади професійної освіти: навчальний посібник для студентів напрямів підготовки 6.010104 Професійна освіта (Технологія виробів легкої промисловості), 6.010104 Професійна освіта (Дизайн) / Київ: КНУТД, 2015. 198 с.
3. Кустовська О. В. Методологія системного підходу та наукових досліджень: курс лекцій / Тернопіль: Економічна думка, 2005. 124 с.
4. Луп'як Д. М. Технологічний підхід у професійно-практичній підготовці майбутніх педагогів // Сучасні інформаційні технології та інноваційні методики навчання у підготовці фахівців: методологія, теорія, досвід, проблеми. 2013. Вип. 34. С. 379-386. http://nbuv.gov.ua/UJRN/Sitimn_2013_34_82
5. Масич С. Ю. Методологічні підходи як підґрунтя становлення системи підготовки вищого навчального закладу // Педагогіка та психологія. 2014. Вип. № 46. С. 87 – 96.
6. Наукові підходи до педагогічних досліджень : колективна монографія / за заг. ред. В. І. Лозової. Харків : Вид-во Віровець А. П. «Апостроф», 2012. 348 с.
7. Новиков А. М., Новиков Д. А. Методология: словарь системы основных понятий / Москва: Либроком, 2013. 208 с.
8. Рубцова Е. Т. Технологическая культура в педагогическом образовании / *Известия Российского государственного педагогического университета имени А. И. Герцена*. 2009. № 83. С. 28–39.
9. Стасевич В. П. Культура як аксіологічний феномен буття (соціально-філософський аналіз природи та ієрархії : автореф. дис. ... канд. филос. наук : 09.00.03 / Донецьк, 2004. 20 с.
10. Сухойваненко О.М. Технологічний підхід до підготовки вчителів трудового навчання // *Вісник Глухівського державного педагогічного університету. Педагогічні науки*. 2008. Вип. 12. С. 33–38.
11. Фунтікова Н. В. Аксіологічний підхід у дослідженні проблеми виховання інтелігентності у студентської молоді // *Духовність особистості: методологія, теорія і практика*. 2012. Вип. 4 (51). С.157–166.

12. Шапран Ю. П. Формування професійної компетентності майбутніх учителів біології : монографія / Переяслав-Хмельницький : «Видавництво К С В», 2013. 334 с.

References

1. Anishchenko V., Padalka A. Culturological approach in the training of teachers // Education adults: theory, experience, prospects. P. 103 – 107.
2. Vnukovo E. M. Methodological bases of vocational education: a textbook for students training areas 6.010104 Professional education (Technology of light industry products), 6.010104 Professional education (Design) / Kyiv: KNUTD, 2015. 198 c.
3. Kostovska A. V. the Methodology of system approach and scientific research: lectures / Ternopil: Economic thought, 2005. 124 p.
4. Lop Yak D. M. Technological approach to vocational and practical training of future teachers // Modern information technologies and innovational teaching methods in training: methodology, theory, experience, problems. 2013. Vol. 34. P. 379-386. http://nbuv.gov.ua/UJRN/Sitimn_2013_34_82
5. Masich S. Y. Methodological approaches as a basis of formation of system of preparation of institutions of higher education // Pedagogy and psychology. 2014. Vol. No. 46. P. 87 – 96.
6. Scientific approaches to pedagogical studies : monograph / for zag. edited by V. I. Lozovoi. Kharkov : Publishing house VROUTSI A. P. "Apostrophe", 2012. 348 p
7. Novikov A. M., Novikov D. A. Methodology: a Glossary of basic concepts / Moscow: Librokom, 2013. 208.
8. Rubtsova E. T. Technological culture in teacher education / Izvestia Russian state pedagogical University named after A. S. Herzen's. 2009. No. 83. P. 28-39.
9. Stasevich V. P. Culture as an axiological phenomenon of being (socio-philosophical analysis of the nature and hierarchy : abstract. dis. ... Cand. philos. Sciences : 09.00.03 / Donetsk, 2004. 20 sec.
10. Sukhoivanenko, A. M. Technological approach to training teachers of labor training // Bulletin of Glukhov state pedagogical University. Pedagogical science. 2008. Vol. 12. S. 33-38.
11. Funtikova N. V. Axiological approach in the study of problems of education of intelligence of the student youth // the Spirituality of a personality: methodology, theory and practice. 2012. Vol. 4 (51). P. 157-166.
12. Shapran, Y. P. Formation of professional competence of future teachers of biology : monograph / Pereyaslav-Khmelnytsky : "Publishing To", 2013. 334 p.